

SOLOSHYCH I.

Kremenchuk Mykhailo Ostrogradsky National University, Ukraine

PERSON-ORIENTED APPROACH TO FORMING SCIENTIFIC AND RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE ENVIRONMENTALISTS

In the course of the research the theoretical and practical development of the problem of a person-oriented approach to the formation of research and development competence was analyzed. The research was conducted using a systemic synergistic approach, using general scientific methods of analysis, syn-thesis and comparison. The essence of the concepts of "person-oriented learning", " person-oriented approach" is revealed.

Conditions and methods of organization of the educational process during the formation of the scientific and research competence from the standpoint of person-oriented approach are considered. It is determined that the use of developed information retrieval systems and computer tools in the educational process realizes the principles of scientific, professional orientation, practical significance and creates the necessary conditions for the implementation of an individual, differentiated person-oriented approach in the formation of research and development competence.

An example of the application of a person-oriented approach in the formation of the research competence of future environmental specialists is provided with the help of the developed information-retrieval system of the purification equipment, which allows forming integrative knowledge from ecology and other branches of knowledge.

The results of the research may form the basis for further scientific analysis - the development of theoretical and methodological foundations for the formation of scientific research competence of future specialists-ecologists.

Keywords: *research competence; future specialists-ecologists; person-oriented approach.*

Стаття надійшла до редакції 21.02.2019 р.

УДК: 796.011

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183263>

ІРИНА ТАРАНЕНКО

ORCID ID 0000-0003-1128-3803

ЮЛІЯ ЗАЙЦЕВА

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПОНЯТЬ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА», «СПОРТ», «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

У статті розкрито суперечності щодо змісту та використання основних понять та термінів, які складають концептуальну основу теорії фізичної культури як науки. Стаття спрямована на аналіз змістової характеристики понять «фізична культура», «спорт», «фізичне виховання» та визначення особливостей їх використання в сучасній науково-методичній літературі. Доведено, що термін «фізична культура» відображає ширші уявлення про процес фізичного розвитку людини, ніж терміни «фізичне виховання» та «спорт».

Ключові слова: фізична культура; спорт; фізичне виховання; фізична культура особистості

Постановка проблеми. У сучасних умовах в теорії фізичної культури спостерігається неоднозначне ставлення до змісту та використання основних понять та термінів, які складають концептуальну основу даної науки. Так, низка вчених стверджує, що неправомірно розглядати спорт лише як частину фізичної культури, бо він є компонентом інших сфер культури суспільства і особистості. Натомість інші дослідники наполягають на протилежному: словосполучення «фізична культура і спорт» неприйнятне, бо створює в теорії і практиці багато протиріч і непорозумінь (Сутула, & Власов, 2013, с. 103-105).

Існування даних суперечностей вимагає проведення спеціального аналізу даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний рівень вивченості проблеми сутності і змісту основних понять і термінів теорії фізичної культури можемо прослідкувати за низкою досліджень як зарубіжних так і вітчизняних учених, зокрема: В. Бальсевич, В. Валісва, Г. Власов, М. Візітсй, Ю. Железняк, Ю. Євсєєв, С. Коровін, Т. Круцевич, Ю. Курамшин, Л. Лубишева, Л. Матвєєв, І. Мудрик, В. Сутула, Б. Шиян на ін. Аналіз цих наукових досліджень свідчить про існування суперечностей та невизначеності, що в свою чергу вказує на необхідність проведення спеціального аналізу сутності дефініцій «фізична культура», «спорт», «фізичне виховання».

Мета статті: здійснити змістову характеристику понять «фізична культура», «спорт», «фізичне виховання» та проаналізувати особливості їх використання в сучасній науково-методичній літературі.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, фізична культура – частина загальної культури суспільства яка спрямована на укріплення і підвищення рівня здоров'я. При цьому вона виконує соціальну функцію – виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

У сучасній науково-методичній літературі використовується достатньо широкий діапазон визначень поняття «фізична культура». Так, в Українській радянській Енциклопедії (1984, с. 576-577) поняття «фізична культура» тлумачиться як «частина культури суспільства, що включає систему фізичного виховання та сукупність соціальних наукових знань; матеріальних засобів, необхідних для розвитку фізичних здібностей людини...»; в Російському тлумачному словнику-довіднику «Термінологія спорту» (2010, с. 422) – воно розглядається як «органічна частина культури суспільства та особистості; раціональне використання людиною рухової діяльності в якості фактора оптимізації свого стану і розвитку, фізичної підготовки до життєвої практики»; у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» визначено, що «Фізична культура – складова загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових і інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості». Л. Матвєєв (Матвеев, & Мельников, 1991), який теоретично узагальнив сучасну концепцію фізичної культури, визначив, що фізична культура є органічною складовою культури суспільства та людини. Саме таке бачення фізичної культури відповідає поглядам численних вітчизняних та зарубіжних фахівців та науковців. Але, проведений І. Мудриком (Мудрик, 2003, с. 91-95) аналіз конституційних і законодавчих актів європейських країн, свідчить, що поняття «фізична культура» використовується тільки в конституціях Росії, Білорусії та Хорватії, а в інших зарубіжних країнах вживають термін «фізичне виховання».

Дослідниця Л. Лубишева (2001, с. 7) фізичну культуру розуміє як сукупність суспільних цілей, завдань, форм, заходів, досягнень і чинників, істотних для фізичного вдосконалення людини. Зокрема, С. Коровін (Коровин, 2005, с. 8-9) фізичну культуру визначає як вид загальносоціальної культури соціуму; специфічну творчо-перетворюючу діяльність з розвитку системи рухових і особистісних потреб, які забезпечують якість соціалізації особистості.

Аналізуючи декілька десятків визначень категорії «фізична культура», Т. Круцевич, Ю. Курамшин, В. Петровський (2008) розглядають її як частину загальної культури, сукупність спеціальних духовних і матеріальних цінностей, способів їх виробництва та використання з метою оздоровлення людей і розвитку їхніх фізичних здібностей; та фізичну культуру людини (індивідуума) як процесу оволодіння знаннями, вміннями і навичками виховної, навчальної, оздоровчої, рекреаційної діяльності для подальшого використання у процесі самовдосконалення (с. 10).

Певна частина вітчизняних та зарубіжних дослідників (В. Бальсевич, Ю. Євсєєв, С. Коровін, Ю. Курамшин, Л. Лубишева, Б. Шиян та інші) виокремлюють таке поняття, як фізична культура особистості. Так, наприклад, В. Бальсевич, Л. Лубишева (Бальсевич, & Лубишева, 1995, с. 29-31) відзначають, що фізична культура особистості – це соціально-детермінована область загальної культури людини, являє собою якісний, системний, динамічний стан, який характеризується певним рівнем спеціальної освіченості, фізичної досконалості, мотиваційно-ціннісних орієнтацій та соціально-духовних цінностей, придбаних у результаті виховання та інтегрованих у фізкультурно-спортивну діяльність, культуру способу життя, духовності та психофізичне здоров'я. С. Коровін (Коровин, 2005, с. 9), фізичну культуру особистості розуміє як специфічну сферу загальної культури людини; інтегрований, специфічний і динамічний стан особистості, який відображає сформованість ціннісних орієнтацій, системи рухових і особистісних потреб і здібностей, що визначають ефективність соціалізації, загальносоціальної та фізкультурно-спортивної діяльності. Б. Шиян (Шиян, 2007, с. 24), відзначає, що фізична культура особистості – це сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

На думку Ю. Курамшина (Круцевич, 2008, с. 61), фізична культура особистості являє собою втілення в самій людині результатів використання матеріальних і духовних цінностей, що належать до фізичної культури в її широкому розумінні, тобто засвоєння людиною необхідних знань, навичок, умінь і відповідних психічних властивостей, досягнутих на основі використання засобів фізичного виховання, спортивного тренування, фізичної рекреації. А отже, при розширенні та зміцненні потреб, мотивів, які характеризують соціальне обличчя людини як носія свідомості з проявом моральних, правових та естетичних почуттів, відбувається формування особистісних якостей у найширшому їх діапазоні.

Деякі дослідники (Андріанов, & Макаренко, 2006; Коровін, 2005) справедливо зазначають, що фізична культура – це все «надприродне»; це єдиний спосіб «окультурити» тіло і в процесі «окультурювання» тіла «окультурити» душу і дух людини, що в наш час є більш значущим, ніж «пряма робота з тілом». Феномен фізичної культури надзвичайно різнобічний у впливі на тілесно-духовну сферу особистості, а саме унікальним є те, що фізична культура дозволяє з'єднати соціальне й біологічне в розвитку людини. Зокрема, Б. Шиян вважає (Шиян, 2007, с. 23), що впливаючи на біологічну сферу людини комплексом засобів і методів, фізична культура неминуче впливає на інтелектуальну, емоційну, духовну сфери особистості в силу єдності та взаємообумовленості функціонування матеріального і духовного в людині. Таким чином, характеризуючи фізичну культуру, необхідно виокремити щонайменше три аспекти, а саме: діяльнісний, предметно-ціннісний та результативний. Враховуючи це, фізичну культуру можна визначити як сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини.

Вдосконалюючи фізичні якості та рухові навички, фізична культура сприяє виробництву матеріальних благ і перетворень фізичної, матеріальної природи людини, що спонукає до зміни багатьох ціннісних орієнтацій. Так, Ю. Курамшин (Круцевич, 2008, с. 60) зазначає, що удосталь виражені показники розвитку сили, спритності, витривалості, ряду функціональних реакцій мають високо значущі кореляційні зв'язки з результатами тестування таких особистісних проявів, як почуття гідності, сміливість, шляхетність, поблагливість, або навпаки, брехливість, хитрість, схильність до пристосування, підлабузництва. Хоча, ці зв'язки тільки опосередковані, імовірнісні, але вони мають місце та в багатьох випадках свідчать про те, що під час виконання фізичних вправ спостерігається тенденція до розвитку тих або інших особистісних якостей. Тобто, якщо в процесі занять фізичною культурою

здійснюється гармонійний і всебічний розвиток людини, то на основі забезпечення оптимального розвитку фізичного стану, зміцнення здоров'я, загартування відбувається позитивне вдосконалення її природної суті.

Спираючись на інтеграційний підхід, необхідно відзначити, що спорт є частиною фізичної культури. Хоча з цього приводу у науково-методичній літературі спостерігається неоднозначність, яка проявляється у двох основних підходах. Перший констатує, що «спорт» є складовою частиною поняття «фізична культура», а другий – «спорт» і «фізична культура» поняття рівнозначні. Але, спираючись на останні дослідження зазначеної проблеми обстоюємо позицію, згідно з якою спорт – це одна зі специфічних форм реалізації в суспільстві фізичної культури. Термін «спорт» характеризує спеціально організовану діяльність, яка пов'язана зі змаганнями людей на основі їх тілесності, а також увесь спектр людських взаємовідносин які виникають на цьому підґрунті.

Отже, спорт – це соціальне явище, в основі механізму саморозвитку якого лежить діалектична єдність діяльності людей, з одного боку, із задоволення індивідуальних потреб у самовираженні, що досягається в ході змагальної діяльності, яка організується на основі тілесності людини, а з іншого – із задоволення суспільних потреб у різноманітних видовищах (Сутула, & Власов, 2013, с. 103-105).

Таким чином, фізична культура, як частина загальної культури, має значний вплив на формування особистості, тому що вона є засобом фізичного і духовного розвитку людства, свосереднім капіталом, використання якого залежить від духовної атмосфери суспільства. Саме ці положення та пріоритетні підходи до збереження здоров'я дітей і молоді, розвитку фізичної культури сфокусовані у законах України «Про охорону дитинства» (2001), «Про фізичну культуру і спорт» (1993), у Міжгалузевій комплексній програмі «Здоров'я нації на 2002–2011 рр.» тощо, адже фізична культура має стати повсякденною потребою життя учнів.

Останнім часом в Україні активізуються пошуки і наукове обґрунтування оптимальних шляхів залучення підростаючого покоління до фізичної культури, оскільки фізична культура є соціально значущим видом діяльності, який відповідає потребам формування особистості та забезпечує її успішну соціалізацію.

Фізична культура, як фактор формування особистісних якостей, розглядається у зв'язку з її прямою соціальною сутністю, безумовно, гуманістичними функціями, можливостями розвитку цілого ряду основ духовності людини.

Як зазначають В. Бальсевич, Л. Лубишева, (Бальсевич, & Лубишева 1995, с. 29-31) під вихованням особистості за допомогою фізичної культури слід розуміти активний вплив не тільки на фізичні здібності, а передусім на її почуття і свідомість, психіку та інтелект, що забезпечує формування стійких соціально-психологічних проявів: позитивної мотивації, ціннісних орієнтацій, інтересів і потреб у сфері фізичної активності та у здоровому стилі життя.

Ця думка простежується у дослідженнях вітчизняних вчених-педагогів минулого Г. Ващенко, М. Демкова, О. Духновича, К. Ушинського та ін. Фізичне виховання розглядається ними як процес, який включає два напрями: загально виховний і тіловиховний.

Зокрема, К. Ушинський (1983) стверджує, що фізичні вправи мають значний вплив на формування «корисних навичок», на уміння визначати і розподіляти свої сили, на пізнання навколишнього світу. Вчений підходив до фізичного виховання як до освітнього і гігієнічного засобу.

Український педагог М. Демков в основу системи фізичного виховання поклав розроблену ним вікову періодизацію розвитку дитини: від народження до 7 років – початкове фізичне виховання (розвиток тілесних сил); від 7 до 14 років – фізичне виховання «періоду отроцтва» (фізичне і духовне виховання); від 14 років – період розвитку та збереження тілесних та духовних сил людини. Вчений зазначає, що крім розвитку фізичних та моральних якостей, рухливі ігри, фізичні вправи, загартування, гімнастика сприятливо діють на душевну діяльність, «звільняючи дитину від розумового напруження, даючи змогу приємно провести час, пробуджуючи бадьорий і радісний настрій духу» (Бардінова, 2011, с. 13-21).

Ми погоджуємося із В. Сухомлинським (1977, с. 357), який зазначає, що «від гармонії фізичного розвитку, здоров'я і праці залежить багатогранність особистості, моральне, інтелектуальне, емоційне, естетичне багатство потреб, запитів, зацікавленості».

Отже, фізичне виховання – це «педагогічний процес, спрямований на фізичне і духовне вдосконалення людини, оволодіння нею систематизованими знаннями, фізичними вправами та способами їх самостійного використання протягом усього життя» (Шиян, 2007, с. 35). Це положення підтверджується ст. 12 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»(1993).

Таким чином, систему фізичного виховання можна представити як сукупність ідей, методів, засобів, способів, які структурно організовані за єдиними принципами з ціллю реалізації головної мети фізичного виховання. Метою фізичного виховання, як зазначає Т. Круцевич (Круцевич, 2008, с. 41), є «задоволення потреб окремих людей і суспільства в цілому у формуванні всебічно духовно і фізично розвиненої людини, сприяючи підвищенню її життєдіяльності». Реалізація даної мети повинна забезпечити підготовленість особистості до результативної діяльності у всіх її видах та проявах.

Фізичне виховання, як і виховання в цілому, є процесом вирішення певних освітньо-виховних завдань, який характеризується всіма загальними ознаками педагогічного процесу, або здійснюється в умовах самовиховання. При цьому, формування особистості і її виховання відбувається в процесі різноманітних видів діяльності. Це навчальна, трудова, суспільно-корисна, спортивна тощо, кожна з яких має свій виховний вплив на особистість. У психолого-педагогічній теорії і практики діяльність розглядається як важливий засіб формування позитивних взаємовідносин, які характеризуються взаєморозумінням, взаємоповагою взаємодопомогою.

Однією з важливих форм людської діяльності є фізкультурна діяльність, яка передбачає заняття фізичною культурою у різноманітних формах. При цьому, в діючій системі фізичного виховання, необхідно приділяти велику увагу розвитку спорту серед дітей і молоді, що визначається передусім широкими можливостями його використання для зміцнення здоров'я і виховання підростаючого покоління нашої країни.

Висновки. Спираючись на результати проведеного аналізу, можемо підтвердити висновок, що в межах науково-педагогічного осмислення, тобто в широкому розумінні, фізична культура представляє собою елемент загальнонародської культури, яка реалізується в діяльності, що об'єднує духовно-моральні та тілесні аспекти розвитку особистості. Але, термін «фізична культура», в науковій літературі, використовується і в інших, вужчих значеннях: «фізичною культурою» називають навчальну дисципліну в школі, яка характеризує базовий рівень фізичної підготовленості підростаючого покоління, а також виділяють професійно-прикладну, лікувальну, адаптивну, рекреаційну та інші види фізичної культури.

При цьому фізичне виховання, як і спорт, є специфічною формою реалізації фізичної культури, мета якої полягає у забезпеченні розвитку фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок, тобто – формування фізичної культури особистості.

Список використаних джерел

- Андріанов, В. Є., & Макаренко, Н. Г. (2006). Духовний потенціал фізичної культури. *Теорія та методика фізичного виховання*, 5, 48-50.
- Бажан, М. П. (Ред.). (1984). *Українська Радянська Енциклопедія: в 12 т.* (Т. 11, кн. 1). Стодола-Фітогеографія. (с. 576-577). Київ: Гол. ред. УРЕ.
- Бальсевич, В. К., & Лубышева, Л. И. (1995). Физическая культура: молодежь и современность. *Теория и практика физической культуры*, 4, 29–31.
- Бардінова, В. Д. (2011). Видатні українські педагоги про фізичне виховання. *Фізичне виховання: минуле і сучасність*, Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (С. 13-21). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Блеер, А. Н., Суслов, Ф. П., Тышлер, Д. А. и др. (2010). *Терминология спорта: толковый словарь-справочник*. Москва: Академия.
- Коровин, С. С. (2005). *Теория и методика формирования физической культуры личности*. Оренбург: Изд-во ОГПУ.
- Круцевич, Т. Ю. (Ред.). (2008). *Теория і методика фізичного виховання*. (Т. 1). Київ: Олімпійська література.
- Лубышева, Л. И. (2001). *Социология физической культуры и спорта*. Москва: Академия.
- Матвеев, А. П., & Мельников, С. Б. (1991). *Методика физического воспитания с основами теории*. Москва: Просвещение.
- Мудрик, І. (2003). Проблеми та шляхи розвитку фізичного виховання в основній і старшій школі. *Освіта і управління*, 1, 6 (3), 91-95.
- Сутула, В. О., & Власов, Г. В. (2013). Про коректність використання терміну «Фізична культура і спорт». *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 1, 103-105.
- Сухомлинський, В. О. (1977). *Вибрані твори* (Т. 3.). Київ: Рад. шк.
- Ушинський, К. Д. (1983). *Вибрані педагогічні твори: в 2 т.* (Т. 1). Київ: Рад. Шк..
- Шиян, Б. М. (2007). *Теорія і методика фізичного виховання школярів*. (Ч. 1). Тернопіль: Навч. книга: Богдан.

References

- Andrianov, V. E., & Makarenko, N. G. (2006). Duhovniy potentsial fizichnoyikulturi [Mental potential of physical culture]. *Teoriya ta metodika fizichnogo vihovannya [Theory and methodology of physical education]*, 5, 48-50 [in Ukrainian].
- Bazhan, M. P. (Ed.). (1984). *Ukrainska Radianska Entsyklopediia: v 12 t. [Ukrainian Soviet Encyclopedia]* (Vol. 11, b. 1). Stodola-Fitogeografiia. (pp. 576-577). Kyiv: Hol. red. URE [in Ukrainian].
- Balsevich, V. K., & Lubyisheva, L. I. (1995). Fizicheskaya kultura: molodezh isovremennost. [Physical culture: youth and modernity]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi [Theory and practice of physical education]*. 4, 29-31 [in Russian].
- Bardinova, V. D. (2011). Vydatni ukrainski pedahohy pro fizychnye vykhovannya [Outstanding Ukrainian Teachers about Physical Education]. *Fizychnye vykhovannya: mynule i suchasnist [Physical Education: Past and Present]*, materialy Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii (pp. 13-21). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Bleer, A. N., Suslov, F. P., & Tyishler, D. A. i dr. (2010). *Terminologiya sporta: tolkovyy slovar-spravochnik [Sports terminology: explanatory dictionary-reference book]*. Moskva: Akademiya [in Russian].
- Korovin, S. S. (2005). *Teoriya i metodika formirovaniya fizicheskoy kulturyi lichnosti [Theory and methods of formation of personality physical culture]*. Orenburg : Izd-vo OGPU [in Russian].
- Krutsevych, T. Yu. (Red.). (2008). *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannya [Theory and methods of physical education]*. (Vol. 1). Kyiv: Olimpiiska literatura [in Ukrainian].
- Lubyisheva, L. I. (2001). *Sotsiologiya fizicheskoy kulturyi i sporta [Sociology of physical culture and sports]*. Moskva: Akademiya [in Russian].
- Matveev, A. P., & Melnikov, S. B. (1991). *Metodika fizicheskogo vospitaniya s osnovami teorii [Methods of physical education and theory]*. Moskva: Prosveschenie [in Russian].
- Mudryk, I. (2003). Problemy ta shliakhy rozvytku fizychnoho vykhovannya v osnovnii i starshii shkoli. [Problems and ways of development of physical education in primary and high school] *Osvita i upravlinnia [Education and Management]*, 1, 6 (3), 91-95 [in Ukrainian].
- Shyian, B. M. (2007). *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannya shkoliariv [The theory and method of physical education of schoolchildren]* (Pt. 1). Ternopil: Navch. knyha: Bohdan [in Ukrainian].
- Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Vybrani tvory [Selected Works]* (Vol. 3.). Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].

Sutula, V. O., & Vlasov, H. V. (2013). Pro korektnist vykorystannia terminu «Fizychna kultura i sport» [About the correctness of using of the term «Physical Culture and Sports»]. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk [Slobozhansk Scientific and Sport Bulletin]*, 1, 103-105 [in Ukrainian].

Ushynskiy, K. D. (1983). *Vybrani pedahohichni tvory [Selected pedagogical works]: v 2 t. (Vol. 1)*. Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].

TARANENKO I., ZAITSEVA YU.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

THEORETICAL ANALYSIS OF CONTENT OF NOTIONS "PHYSICAL CULTURE", "SPORTS", "PHYSICAL EDUCATION"

Existence of contradictions and ambiguous attitude to meaning and using of main definition and terms, which are conceptual basis of the theory of physical culture as a science and this all necessitate of conducting a special analysis.

In this article is proved, that nowadays, new trends of the development of public opinion and personal motivation of assimilation of values of physical culture are formed by all members of society and every person in particular, because of increase of understanding of physical culture as a social and individual value.

Description of the content of the concepts «physical culture», «sports», «physical education» and the definition of the specifics of their using in modern scientific and methodical literature were analyzed in this article.

Within scientific and pedagogical comprehension, that is in the broad sense, physical culture is an element of universal culture, which is realized in a people's activity, which combines the moral and physical aspects of the development of the personality have been defined according to analysis, which was conducted.

It has been found out, that in the scientific literature, the term "physical culture" has been using in other meanings, which is more narrow definitions, namely: a school subject is called as a Physical culture, which provides the basic level of physical preparedness of schoolchildren; professional-applied, curative, adaptive, recreational and other types of physical culture also exist.

The term "sport" is a specially organized process, which is connected to people's activity, the competition between different sportsmen and teams and also includes the whole spectrum of human relationships, which appear on this basis.

As a Physical education as a Sports is a specific form of the realization of physical culture. Physical culture's purpose is the provision of the development of physical, moral-will, intellectual abilities and professional-applied skills, that is - the formation of the physical culture of the personality.

Keywords: *physical culture; sports; physical education; physical culture of personality.*

Стаття надійшла до редакції 25.02.2019 р.

УДК 27-722.53:37.013.46

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183275>

АНДРІЙ ТВЕРДОХЛІБ

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ВІТЧИЗНЯНІ ОСВІТНЬО-ВИХОВНІ ТРАДИЦІЇ І ПЕДАГОГІЧНИЙ СПАДОК ВИДАТНИХ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я XVI-XVII СТ.

У статті розглядаються погляди на виховання, що знайшли відображення у педагогічному спадку священнослужителів – відомих діячів православної церкви на теренах України (насамперед, у XVI-XVII ст.). Аналізуються, зокрема, факти діяльності «козацького митрополита» Іова Борецького, його сучасників і наступників, чії ідеї зберігають свою актуальність і донині.

Ключові слова: виховання; православ'я; виховні традиції; моральність; гуманізм; педагогічна думка

Постановка проблеми. Навчання і виховання молодого покоління, добір змісту та методів виховного впливу завжди мали значну вагу в суспільстві, поєднуючи в собі як прагматичний, так і моральний аспекти. Упродовж багатьох століть духовний стрижень особистості наших співвітчизників формувався під впливом релігії, яка була і залишається сьогодні джерелом гуманістичних тенденцій у вихованні.

У вітчизняній історії зустрічаємо цілу низку персоналій, які, будучи видатними світськими чи церковними діячами, залишили нащадкам перевірені власним життєвим досвідом настанови, пов'язані з дотриманням у своєму житті певних принципів і норм, заснованих на підґрунті православної віри і водночас глибоко співзвучних народній педагогічній думці, таких, що лягли в основу багатьох виховних традицій українців

Нині, коли ці традиції знову опиняються в полі уваги науковців і практиків педагогічної діяльності, настанови видатних діячів минувшини набувають нової ваги і значущості у виховному процесі, сприяючи збереженню національної ідентичності українського народу, повертаючи йому ті духовні ідеали, з якими століттями жили і боролися за власну державність і незалежність наші предки.